

Gærne matematikere

Man tenker på matematikere som fjerne mennesker uten særlig stor grad kontakt med virkeligheten. De går rundt i sin egen verden, krasjer i lyktestolper mens de tenker på problemer, og bryr seg ikke hvordan de ser ut. Ingen stereotypi er ubegrunnet, og dette gjelder selvsagt også for matematikere.

Arkimedes, en av de store tidlige matematikerne, var et typisk eksempel på en fjern matematiker. Da byen Syrakus ble invadert av romerne, skal Arkimedes ha løst geometriproblemer i sanden. En soldat skal ha bedt ham om å møte generalen, men Arkimedes nektet, og svarte: «Ikke forstyr mine sirkler!». Soldaten ble fornærmet, og drepte Arkimedes.

Det er lett å la seg fascinere av en slik fascinasjon. Det var akkurat det Sophie Germain gjorde på 1700-tallet. Som barn var hun nødt til å holde seg inne på grunn av revolusjon i gatene i Paris. Hun brukte tiden til å lese i farens bibliotek, og kom over historien om Arkimedes' død. Hun tenkte at om noen kunne være så fascinert av noe, så måtte dette være fantastisk interessant. Hun begynte å lese alle matematikkbøkene i farens bibliotek, og skal til og med ha lært seg gresk og latin for å kunne lese verkene til Newton og Euklid. Siden matematikk ikke var en passende aktivitet for unge piker, fant foreldrene til Sophie på metoder for å holde henne unna matematikken. De gjemte vekk varme klær, fjernet stearinlysene og slo av varmen om kvelden slik at Sophie ikke skulle ha muligheten til å lese matematikk om kveldene. Men Sophie var slu. Hun hadde et hemmelig lager med stearinlys, og om kveldene tullet hun seg inn i lakner og leste matematikk. Da foreldrene oppdaget henne en morgen, frossen og sovende, på pulten med tavlen full av formler og blekket i blekkhuset frosset, skjønnte de at nok var nok, og at det var på tide å la henne få arbeide med matematikken som hun ville. Det var et klokt valg, og Sophie endte opp med å gjøre viktige bidrag til matematikken.

Men matematikere er ikke bare totalt oppslukt i arbeidet sitt, de er også ofte pussige mennesker. Godfrey Harold Hardy var en brite med sin storhetsperiode på begynnelsen av forrige århundre. I en artikkel, «A mathematician's apology», skriver Hardy at hovedgrunnen til at han liker matematikk så godt, er at den er totalt ubrukkelig. Hardys felt var nemlig tallteori, et matematisk felt hvor man ikke regnet på kanonkuler, sjokkbølger, eller noe av praktisk betydning. Hardy kunne vanskelig ta mer feil. I dag er hans felt, tallteorien, kanskje det mest anvendelige matematiske feltet. Tallteori brukes for å lage sikker kryptering på internett og i betalingsterminaler, og et av de store åpne spørsmålene i matematikken er hvor sikkert dette egentlig er. Hardy hadde sine særegenheter, og han skal ha nektet å bruke armbåndsur og telefon, og insisterte på å bruke telegram og postkort til å kommunisere med. Hans store lidenskap etter matematikk var cricket. Hardy giftet seg aldri, men skal ha hatt korte platoniske forhold med unge menn.

Om Hardy var pussig, så blir han forbigått langt på vei av Paul Erdős. Erdős ble født i Ungarn i 1913 og skal ha utviklet matematisk talent svært tidlig: som treåring skal han ha kunnet regne ut hvor mange sekunder en person hadde levd. Som 21-åring fikk han doktograden sin, og han takket underviste noen år i Manchester og Princeton. Etterhvert begynte han med sin karakteristiske vane om å reise rundt mellom forskjellige matematikkfakulteter rundt omkring i verden. Han ble aldri lenge på et sted, og fortsatte med dette hele livet. Eiendeler betydde lite for Erdős, og de fleste eiendelene hans fikk plass i en koffert. Han dukket ofte opp på døren hos en matematiker og erklærte at «hans hjerne er åpen». Der ville de samarbeide og skrive noen artikler, før Erdős gikk til neste matematiker.

Et sitat Erdős er kjent for, er at «en matematiker er en maskin for å gjøre om kaffe til teoremer», og Erdős skal ha vært en stor kaffeforbruker. Koffein var ikke det eneste rusmidlet Erdős hadde et stort forbruk av. Han brukte jevnlig amfetamin. En venn veddet \$500 på at han ikke kunne klare et

måned uten stoffet, og tapte. Etter måneden uten amfetamin, startet han raskt igjen, for som han selv sier: «Før, når jeg så på et blankt ark, ble hodet mitt fylt av ideer. Nå er alt jeg ser et tomt ark.»

Erdős snakket ofte om «boken», hvor de aller vakreste matematiske bevisene var skrevet ned av «Gud». Han tvilte selv på Guds eksistens, og kalte selv Gud for «den største fascist», og anklaget ham for å gjemme sokkene og det ungarske passet hans og for å holde de mest elegante matematiske bevisene for seg selv. Når han kom over et spesielt elegant bevis, ville han utbasunere at «denne er fra boken!». Han hadde en spesiell ordbruk, og kalte små barn for «epsiloner» (matematikere bruker den greske bokstaven epsilon til å representere et veldig lite tall), kvinne var «sjefer», menn var «slaver», personer som hadde sluttet med matematikk hadde «dødd», personer som hadde giftet seg hadde blitt «fanget», og personer som skilte seg var «frigjort». Å holde et matematikkforedrag var å «preke», og å gi en student en muntlig eksamen var å «torturere» ham/henne. Han foreslo at teksten på gravstenen hans skulle være «jeg har endelig sluttet å bli dummere».

.....

Kurt Gödel døde av sult mens konen hans var innlagt på sykehus.